Przedpłata wraz z przesełką pocztową na 1874 r. wynosi 4 zł. a. w.

ZWIĄZEK.

Pismo tygodniowe.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. ks. Krakowskiego wychodzi co sobotę w objętości pół arkusza.

Nr. 34. | Sobota dnia 10. października 1874. | I. rocznik.

Gminne kasy pożyczkowe.

(Referat dr. Tadeusza Skałkowskiego na Walnem Zebraniu Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.)

(Dokończenie).

Pomimo, iż wiele odezwało się głosów. przemawiających za połączeniem funduszów gminnych w kasy powiatowe, mimo to W. kr. przychylił się w zupełności do zdania autora sprawozdań stat. i okólnikiem z dnia 3. lipca r. b. przesłał W. pow. nowe formularze statutów, wedle których pożyczki mają być udzielane tylko za poręką, spłacane zawsze w ratach i nie na dłużéj jak na trzy lata, wysokość procentu zaś ma Rada gminna oznaczyć. Wreszcie żąda W. kr., aby Wydz. pow. postarały się o nadanie opiekunów kasom gminnym, i wyraża przekonanie, że kasy pożyczkowe gminne staną się powoli głównem źródłem kredytu ludności wiejskiéj, i uchronią ją od zabójczej lichwy.

Naszem zdaniem W. kr. myli się bardzo, jeżeli tak świetne rokuje nadzieje z rozwoju kas pożyczkowych. Wedle faktycznego stanu rzeczy kasy te nie są zdolne do rozwoju, ale z każdym rokiem podupadać muszą.

Zarzuty nasze przeciw kasom gminnym streszczamy następnie:

1. Kasy gminne są instytucją raczéj dobroczynną, niż kredytową, a zatém wcale nie mogą walczyć z lichwą; ten bowiem, który przyzwyczaja się oglądać na dobroczynne wsparcie, wcale nie jest na drodze wyrobienia w sobie gospodarności, a mianowicie punktualności w dotrzymaniu terminów, obliczania swéj możności zwrotu pożyczki itp. Że zaś kasy gminne są dobroczynną instytucją, dowodzi §. 4 ich statutu.

2. Kasa pożyczkowa jest instytutem gminnym, a wiadomo powszechnie, jak źle majątki gminne są administrowane. Miałyżby kasy gminne pożyczkowe stanowić wyjątek? Jak dalece administracja funduszów gminnych jest niedołężną, wiadomo każdemu obznajomionemu ze stosunkami wiejskimi, a niech mi wolno będzie przytoczyć fakt świeży, zaszły w okolicy Lwowa. Naczelnik gminy Siemianówka, w powiecie lwowskim, niejaki Świątnik, sprzedał obligacje gminne wartości nominalnéj 1800 złr. za 80 złr., a sprzedał je kasjerowi sąsiedniéj gminy Ostrów, Janowi Mykitce. Jeżeli podobne fakta zdarzają się tuż pod Lwowem, pod okiem Wydziału krajowego, cóż się dzieje dopiero w wioskach odległych? Jeżeli majątki gminne, które chcąc naruszyć — trzeba popełnić przeniewierstwo lub kradzież, tak często bywają naruszane, o ileż łatwiéj naruszyć fundusz kasy pożyczkowéj przez zbyt pobłażliwe ściąganie rat pożyczki.

Wiadomo też powszechnie, że zarządzający kasą pożyczkową ściągają od pożyczających opłaty na rzecz własną, a oczywiście, że nie zaniedbają pamiętać o sobie, gdy dłużnik prosi o prolongatę. — W gminie Ostrów, która tak znakomitego posiada kasjera, zarząd kasy pożyczkowéj, 7400 złr. zakładowego kapitału posiadającéj, ściąga dowolne opłaty, i tak administruje, że w kasie téj od dłuższego czasu niema ani szeląga.

3. Określony §. 6 statutów zarząd kasy nie przedstawia żadnéj gwarancji należytego prowadzenia interesu ale owszém jest prawie pewnem że zadaniu temu nie podoła.

Gdy zaś kasa ma charakter instytucji dobroczynnéj, przeto najczęściéj się zdarzy, że raz wypożyczony kapitał już nie wraca. Trudnoby nawet pociągnąć do odpowiedzialności naczelnika i kasjerów, wyjąwszy udowodniony zły zamiar.

4. Ponieważ, jak doświadczenie uczy, kapitał kasy raz rozpożyczony już nie wraca, przeto nie podobna spodziewać się, aby ktokolwiek w takiéj kasie fundusze swoje lokował, jeżeli zaś to uczyni Rada gminna, to jest to najpewniejszą drogą do zmarnowania i bezpowrotnego zaprzepaszczenia gminnych funduszów. Będąc zaś na własny kapitał ograniczoną, kasa rozwinąć się nie może.

5. Zarząd kasy jest bezpłatnym, a wiadomo, jak dalece zazwyczaj bezpłatne funkcje opieszale sprawowane bywają. — Niepodobna zaś opłacać zarząd, ze względu na mały kapitał obrotowy. Nigdy zatem nie można spodziewać się, aby zarząd takiego funduszu dostał się w ręce człowieka fachowo uzdolnionego.

6. Jak świadczy sprawozdanie statystyczne, większa połowa kas posiada kapitały od 100—500 złr., a czwarta część od 500—1000 złr.; nie są to zatem właściwie kasy, lecz dopiero zawiązki kas, skoro jedna lub dwie pożyczki wyczerpują fundusz. Tylko 118 kas liczono, w których kapitał 1000 złr. przenosił. Są zatem fundusze te tak rozdrobione, że ani porządnéj administracji, ani większego rozmiaru działalności spodziewać się nie można.

7. Skutkiem złego zarządu kas pożyczkowych nie podobna myśleć o tém, aby zachęcać włościan do składania w tych kasach swoich oszczędności. Przeciwnie wywierają te kasy wpływ demoralizujący, ponieważ dla braku formalnych skryptów nie podobna zaległości egzekwować, co mniéj sumiennych zachęca do nieuiszczania rat, a przykład ten oczywiście najliczniejszych znajdzie naśladowców.

8. Zarządzone przez wydział krajowy zmiany statutu nie uchylą kardynalnych błędów, ponieważ dopóki istnieje podział nienaturalny na gminę - gromadę i obszar dworski — dopóty dobra administracja spraw gminnych jest rzeczą przypadku, zazwyczaj zaś sprawy gminne są załatwiane najgorzéj.

Chociaż zatem będą spłaty ratalne i poręczone, i nie dłużéj jak na trzy lata, mimo to można być przekonanym, zwłaszcza po tylu doświadczeniach, że ów zarząd kasy, honorowy, bezpłatny, z wójta i dwóch gospodarzy poważnych i zamożnych złożyć się mający, a za pomocą pisarza gminnego manipulujący, zaniedba ściągać raty, a w razie potrzeby zaniedba wdrożyć egzekucję sądową, i kapitał zaprzepaści.

Kontrola zaś, przez opiekuna kasy wykonywać się mająca, kontrola również honorowa i bezpłatna, a nadto żadną odpowiedzialnością opiekuna nie zaostrzona, nie zdoła zaiste naprawić tego, co zły lub nieudolny zarząd zepsuje. Zresztą wobec tego mnóstwa urzędów honorowych a bezwładnych, nie można się spodziewać, aby utworzenie jeszcze jednego podobnego urzędu miało sprawę kas pożyczkowych na nowe poprowadzić tory.

Nie możemy zatem podzielać nadziei Wydz. kraj., że kasy pożyczkowe tak wzrosną i rozwiną się, iż staną się głównem źródłem kredytu ludowego. Owszem, sądzimy że kasy te, jeżeli o ich przetworzeniu wkrótce władze autonomiczne nie pomyślą, znikną zupełnie.

Natomiast jesteśmy tego silnego przekonania, że jakkolwiek zdaniem Wydz. kraj. gmina a raczej gromada nie przedstawia żywiołów do zawiązania Towarzystwa zaliczkowego potrzebnych, to społeczeństwo nasze niezawodnie posiada takie żywioły, a nawet społeczeństwo wiejskie. Nie myślimy wcale, aby jedna wioska posiadała takie żywioły w dostatecznéj ilości, ale biorąc kilka wsi razem znajdziemy niezawodnie dość silny zastęp inteligencji, do utrzymania Towarzystwa zaliczkowego potrzebny.

Najwłaściwszem wszakże byłoby obecnie utworzyć w każdym okręgu sądu powiatowego Towarzystwo zaliczkowe, w którem gminy, za zezwoleniem Wydziału powiatowego mogłyby lokować swoje fundusze.

Zbytecznem byłoby rozwodzić się nad tem, o ile zarząd Towarzystwa zaliczkowego jest więcéj uzdolnionym do administracji funduszów, aniżeli zarząd kasy, najczęściéj z trzech ciemnych włościan złożony. Podnieść jednak wypada tę okoliczność, że fundusz gminny, w Towarzystwie zaliczkowem ulokowany, jest zupełnie bezpieczny zważywszy nieograniczoną porękę członków, podczas gdy będąc w kasie pożyczkowej jest prawie na nieuchronną narażony zatratę.

Zresztą możnaby zapewnić Wydziałowi powiatowemu prawo wglądania w księgi Towarzystwa zaliczkowego, w każdym zaś wypadku Wydz. pow. upoważniając gminę do ulokowania funduszu, orzeka tem samem, że porękę nieograniczoną tych członków, z których składa się Towarz. zalicz., jako dostateczną gwarancyę przyjmuje.

Przypuściwszy, że tylko 1,000.000 złr. funduszów gminnych ulokowanoby w Towarzystwach zalicz., okazałyby się niezawodnie zaraz w pierwszym roku znakomite korzyści, z każdym dniem wzrastające.

Każdy żądający pożyczki byłby zmuszonym przystąpić do Towarzystwa, a zatem i pewną kwotę na udział złożyć. W ślad zatem poszłoby i składanie drobnych oszczędności w Towarzystwie zaliczkowem ze strony włościan, do czego kasy gminne nigdy nie doprowadzą. Przy szybkim obrocie kasowym, regularnem ściąganiu rat, przy sprowadzeniu wreszcie innych obcych kapitałów aż do wysokości pewnego stosunku z kapitałem własnym, Towarzystwa zalicz. stałyby się niezawodnie niebawem głównem źródłem kredytu włościan, którzy zamiast dzisiejszych kas pożyczkowych, w celu na poły dobroczynnym zakładanych, a ostatecznie, jak wykazaliśmy, tylko demoralizujących społeczeństwo, mieliby do czynienia z instytucją na zasadzie pomocy własnej opartą, a na tej zasadzie działając potrafiliby wyswobodzić się z więzów lichwy.

Że zaś nasze nadzieje w tym względzie nie są przesadzone, udowodnił najlepiej przykład Niemiec, gdzie w r. 1873 było przeszło 4.000 Towarzystw zaliczkowych z kapitałem własnym przeszło 50 miliopów talarów, a obrotem kasowym przeszło 111 milionów talarów.

Proponujemy zatem rezolucję następującą: Walne Zebranie Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych wypowiada przekonanie:

1. Że gminne kasy pożyczkowe, obecnie istniejące, nie odpowiadają zupełnie swemu zadaniu.

2. Że w interesie kraju w ogóle, a w szczególności w interesie ludności wiejskiej należałoby gminne kasy zwinąć i fundusze dotyczące ulokować w Towarz. zalicz. na zasadzie niegraniczonej poręki opartych.

3. Wydziałowi Związku poleca się wnieść petycję do sejmu o uchwalenie stosownych zmian ustawy gminnej w tym kierunku, aby fundusze gminne zaprzestano lokować w kasach gminnych pożyczkowych, lecz aby lokowano w Towarzystwach zaliczkowych z nieograniczoną poręką, pod opieką i kontrolą Rad powiatowych.

4. Poleca się Wydziałowi Związku, aby dołożył wszelkich starań do utworzenia nowych towarzystw zaliczkowych w ten sposób, aby w każdym okręgu sądowym przynajmniej jedno towarzystwo zaliczkowe istniało.

(Wnioski powyższe przez walne zgromadzenie jednogłośnie uchwalone zostały.)

O rejestrowaniu firm stowarzyszeń.

Niejednokrotnie już zajmowaliśmy się sprawą rejestrowania firm stowarzyszeń, gdy jednak dotąd dla wielu zachodzą wątpliwości co do postępowania w tej mierze, z drugiej zaś strony c. k. sądy handlowe albo stawią niewłaściwe warunki albo wchodzą w atrybucye im nieprzysługujące wskutek nieodpowiedniej interpretacyi ustawy z d. 9. kwietnia 1873 i rozporządzenia ministeryalnego z d. 14 maja 1874 — podejmujemy rzecz ponownie.

Według § 3. ustawy z d. 9/4 1873. do zawiązania stowarzyszenia potrzebnem jest:

1. przyjęcie firmy stowarzyszenia;

2. ułożyć na piśmie kontrakt (statut) stowarzyszenia;

3. wpisać ten kontrakt do rejestru stowarzyszeń.

Co do firmy stowarzyszenia postanawia § 4. ustawy, iż takowa powinna być wziętą z przedmiotu przedsiębiorstwa, powinna zawierać określenie „stowarzyszenie zarejestrowane“ tudzież podług rodzaju odpowiedzialności (§ 2) dodatek „z nieograniczoną poręką“ lub „z ograniczoną poręką.“ Nazwiska członków lub innych osób nie mogą być w firmie zamieszczone.

Co do statutu zaś postanawia § 5. ustawy, iż takowy zawierać powinien:

1. firmę i siedzibę stowarzyszenia;

2. przedmiot przedsiębiorstwa;

3. czas istnienia stowarzyszenia jeśli ma ono być ograniczone na pewien czas istnienia;

4. warunki przystępowania członków, jakoteż szczególne przepisy o ich ustąpieniu (przez wystąpienie, śmierć lub wykluczenie);

5. wysokość i ilość udziałów pojedyńczych członków i sposób tworzenia tych udziałów;

6. zasady według których bilans ma być układany i zysk obliczany, sposób, w jaki bilans ma być sprawdzany, jakoteż oznaczenie sposobu rozdziału zysku i strat pomiędzy członków;

7. sposób wyboru i skład dyrekcyi i sposób legitymowania się członków dyrekcyi, jakoteż ich zastępców i urzędników stowarzyszenia;

8. sposób zwoływania członków;

9. warunki prawa głosowania członków i sposób w jaki takowe wykonują;

10. przedmioty, względem których uchwała nie będzie zapadać prostą większością głosów członków na zgromadzenie przybyłych, lecz tylko większą ilością głosów, albo podług innych warunków;

11. sposób, w jaki wychodzić mają ogłoszenia od stowarzyszenia;

12. wykazanie, czy odpowiedzialność członków za zobowiązania stowarzyszenia jest nieograniczona czy ograniczona, a jeśli w ostatnim wypadku odpowiedzialność przechodzi granicę w ustawie oznaczoną (§ 76) jakie są granice tej odpowiedzialności;

13. nazwiska członków pierwszej dyrekcyi lub tych osób, które mają wyjednać zarejestrowanie stowarzyszenia

Postanowienia te powinny odpowiadać wymaganiom szczegółowych przepisów ustawy.

Gdy statut stowarzyszenia jest kontraktem spółkowym, przystępujący przeto do stowarzyszenia w chwili jego zawiązania, powinni go jako kontrakt własnoręcznie podpisać.

Trzeciem wymaganiem ustawy do utworzenia stowarzyszenia jest wpisanie firmy i kontraktu do rejestru stowarzyszeń, który prowadzonym będzie przy każdym sądzie handlowym.

Otóż co do dopełnienia tego trzeciego warunku najwięcej panuje wątpliwości, a przeto starać się będziemy, przedstawić rzecz ile można, najjaśniej.

Zgłoszenie o zarejestrowanie firmy powinno być wniesionem do sądu handlowego albo osobiście do protokołu albo w formie sądownie lub notarjalnie uwierzytelnionej.

Zgłaszający firmę powinni się wykazać upoważnieniem wpodobny sposób uwierzytelnionem.

Gdy upoważnienie do zajęcia się i wyjednania zarejestrowania stowarzyszenia mieścić się powinno w statucie według § 5. ustępu 13. ustawy z d. 9/4 1873, statut zaś stanowić powinien integralną, część notarjalnie spisanego protokołu konstytuującego Zgromadzenia, zgłaszający przeto firmę powinni się legitymować prokołem Zgromadzenia, podpisanym przez wszystkich na Zgromadzeniu obecnych członków stowarzyszenia.

Rozchodzi się więc jeszcze, jak powinno się odbyć Zgromadzenie, jak ma być spisanym protokół i co powinien tenże zawierać.

Myśl o zawiązaniu stowarzyszenia pochodzi zazwyczaj z pewnego kółka osób, które też niezawodnie

zajmą się i urzeczywistnieniem swéj myśli. Kółko to osób najniezawodniéj opracuje statut i zbierze odpowiednią ilość ludzi chętnych do przystąpienia do stowarzyszenia zawiązać się mającego. Kółko więc osób podejmujących inicyatywę w zawiązaniu stowarzyszenia zwołuje Zgromadzenie, na które zaprasza notaryusza w celu spisania protokółu z obrad i uchwał powziętych.

Zgromadzeniu temu przedkłada się statut do uchwały. Statut po uchwaleniu go powinni wszyscy obecni podpisać własnoręcznie, poczem Zgromadzenie przystępuje de wyboru Dyrekcyi i Rady Nadzorczéj stosownie do przepisów poprzednio uchwalonego statutu. — Na tem kończą się czynności konstytuującego się Zgromadzenia.

Protokół z odbytego Zgromadzenia a spisany przez notsryusza powinien zawierać oprócz dokładnego brzmienia uchwał i czynności przedsiębranych, również i nazwiska wszystkich na Zgromadzeniu obecnych — a podpisać go powinni wszyscy obecni.

Po przeprowadzeniu tych czynności t. j. po uchwaleniu statutu i wyborze zarządu, a względnie po sporządzeniu protokołu Zgromadzenia konstytującego się stowarzyszenia, upoważnieni do tego, a będą nim zazwyczaj członkowie dyrekcyi, powinni zgłosić firmę w sądzie handlowym, w celu zarejestrowania firmy.

Ustawa pozwala do tego umocowanym zgłaszać firmę albo osobiście do protokołu, albo pisemnie w formie sądownie lub notarjalnie uwierzytelnionéj. Podpisy przeto członków dyrekcji na podaniu o zarejestrowanie firmy powinny być notarjalnie uwierzytelnione.

Do podania należy załączyć:

a) notarjalnie sporządzony odpis protokołu Zgromadzenia, na którem się stowarzyszenie ukonstytuowało;

b) notarjalnie sporządzony odpis statutu, (oczywiście z uwidocznieniem wszystkich na nim znajdujących się podpisów);

c) notarjalnie uwierzytelnione podpisy członków dyrekcji, a jeśli są ustanowieni zastępcy członków dyrekcji, i zastępców tychże.

Oto mniéj więcéj treść podania:

Do Wysokiego c. k. Sądu obwodowego jako handlowego w X. . . N. N. i X. Y. zgłaszają firmę: „Towarzystwo zaliczkowe w X. stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką.“ 3 allegata.

Wysoki Sądzie! Według sub a) załączonego widymowanego, a notarjalnie sporządzonego protokołu Zgromadzenia, zawiązało się na podstawie statutu sub b) w uwierzytelnionym odpisie załączonego stowarzyszenie pod firmą: „Towarzystwo zaliczkowe w X, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką.“

Statut odpowiada wymaganiom ustawy z dnia 9. kwietnia 1873., a w szczególności zawiera postanowienia wymagane przepisami § 5. a mianowicie: § 5. ustępowi 1. ustawy odpowiadają §§. . . statutu; § 5. ustępowi 2. ustawy odpowiadają §§. . . statutu; § 5. ust. 3. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 4. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 5. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 6. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 7. ustawy §§. . . . statutu; § 5. ust. 8. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 9. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 10. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 11. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 12. ustawy §§. . . statutu; § 5. ust. 13. ustawy §§. . . statutu.

Umocowani do tego brzmieniem §. . . statutu zawiadamiamy o tem. z prośbą: Wysoki Sąd raczy w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. N. 70 D. u. p. wpisać do rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych firmę: Towarzystwo zaliczkowe w X., stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką, a zarazem w dzienniku do tego przeznaczonym ogłosić:

1. iż na podstawie statutu z dnia . . . zawiązało się stowarzyszenie

2. pod firmą: Towarzystwo zaliczkowe w X., stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką z siedzibą w X.

3. iż przedmiotem przedsiębiorstwa jest dostarczanie członkom swoim na umiarkowany procent gotowych pieniędzy, potrzebnych im do obrotu w gospodarstwie lub rzemiośle za pomocą wspólnego kredytu wszystkich członków;

4. iż czas istnienia jest nieograniczonym.

5. Zarząd stowarzyszenia sprawuje dyrekcja z 3 członków złożona, w któréj skład wchodzą pp X. Y. jako dyrektor, Q W. Z. jako kasjer, P. A. jako kontrolor;

6. wszelkie ogłoszenia od stowarzyszenia pochodzące wychodzić będą pod firmą stowarzyszenia, zaproszenia zaś na Ogólne Zgromadzenia mogą pochodzić także od Rady nadzorczéj, w którym to razie podpisane będą: Rada nadzorcza Towarzystwa zaliczkowego w X. stow. zarejestr. z nieogran. poręką, X. Y. przewodniczący, W. Z. sekretarz.

7. za wszelkie zobowiązania stowarzyszenia w obec osób trzecich odpowiadają wszyscy członkowie solidarnie całym swoim majątkiem według postanowień §§. 53. i dalszych ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. N. 70, D. u. p., a do ważności zobowiązania potrzeba obok firmy podpisów wszystkich trzech członków dyrekcji.

Dla uzupełnienia potrzebnych danych załączamy sub c) uwierzytelnione podpisy członków dyrekcji.

X., dnia . . . . . 187 .

N. N. W. Z. i *X. Y.*

(legalizacja notarjusza)

Co do stempli na podania, to w myśl § 6. ustawy z dnia 21. maja 1873. N. 87. D. u. p. powinno ono być zaopatrzone marką stemplową na 1 zł. w. a.; allegata zas jako już zaopatrzone stemplami z powodu legalizacji notarjusza, niezaopatrza się żadnymi innymi ltemplami.

Rozmaitości.

Rada zawiadowcza Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie na posiedzeniu swem dnia 2. października 1874. udzieliła Dyrekcji raz na zawsze kredyt rocznie do 50 zł. w. a. na zakupowanie dzieł specjalnie sprawę stowarzyszeń traktujących. W ten sposób Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie w przeciągu kilku lat przyjdzie w posiadanie bardzo cennéj biblioteki.

Wydawca Z. Medveczky. Odpowiedzialny redaktor Dr. Tadeusz Skałkowski. I. Związkowa drukarnia we Lwowie. Hotel Żorża.